

โยกเยกเอ๋ย

ให้ไว้เป็นเพื่อน

ฉบับที่ 12 ประจำเดือนมีนาคม ถึง เมษายน 2550

๒ ข้าว

พืชกินเมล็ดที่มีค่ามากที่สุดของโลกและมีประวัติศาสตร์
ร่วมกับมนุษย์มายาวนาน

พืชเมล็ดเล็ก ที่เป็นมากกว่า อาหาร

ฤดูฝนยามท้องนา
สะท้อนแสงเขียว
ของต้นข้าวอ่อน
ช่างเขียวแสบตา
แต่ว่าชุ่มฉ่ำใจนัก
เป็นสีเขียวที่มีชีวิต
และเติมต่อชีวิตอื่น

ข้าว พืชจำพวกหญ้าที่มีประวัติศาสตร์ร่วมกับมนุษย์มาแสนนาน ข้าวทำให้มนุษย์เกิดการปักหลักอยู่เป็นหลักแหล่ง เนื่องจากการเพาะปลูกข้าวใช้เวลาดูแลหลายเดือน ก่อนจะได้เก็บเกี่ยวแหล่งพลังงานคาร์โบไฮเดรตที่สำคัญยิ่งของคนหลายพันล้านคน ในปัจจุบันคนกว่าครึ่งค่อนโลกได้พลังงานคาร์โบไฮเดรตจากข้าวชนิดโคธชนิดหนึ่งเป็นหลัก ถือเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่สำคัญต่อคนจำนวนมากและมีมิติเชื่อมโยงกับสังคมของคนอย่างสูง โดยเฉพาะกับชาวเอเชีย

ในประเทศไทย ข้าวเป็นมากกว่าอาหาร ข้าวเป็นวัฒนธรรม ความเป็นแหล่งพลังงานหลักของคนไทย คนหลายคนกินอาหารอ้อมจนพุงกางแต่บอกว่า “ไม่หนักท้อง...ไม่รู้สึกอ้อมถ้าไม่ได้ข้าวเป็นอาหารจานหลัก” ความเป็นหลักที่หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตคนไทยนี้เอง ทำให้ข้าวกลายเป็นพืชที่มีบทบาทต่อสังคมไทย ข้าวทำให้เกิดพิธีกรรมที่รักษาสายสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมข้าวหลายพิธี ข้าวอยู่ในฐานะพืชซึ่งมีจิตวิญญาณสูง ต้องให้การเคารพ ทุกขั้นตอนการผลิตข้าว การหว่าน ดำ ปลูก ดูแล เก็บเกี่ยวก็เป็นกระบวนการผลิตอาหารที่มีจิตวิญญาณเรื่อยมา ด้วยกระแสบริโภคนิยมที่เติบโตขึ้น วันหนึ่ง ข้าวถูกลดบทบาทให้เป็นเพียงพืชเศรษฐกิจ ความรู้สึกเชื่อมโยงข้าวกับสังคมเกษตรกรรมแต่ดั้งเดิมจึงลดลง จากการพึ่งพา รอดฝน รอดฤดูกาล ในอดีตเปลี่ยนไปมากมาย การคาดการณ์ไม่ได้ของสภาพอากาศ ความแปรปรวนของฟ้าดิน ผสมรวมกับ วิถีเกษตรที่เปลี่ยน จากการปลูกข้าวพื้นเมืองที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ตามกาลเวลาก็กลายเป็นพันธุ์ข้าว ก ข ค ง...ข้าวชนิดพิเศษจากห้องวิจัย เพื่อผลผลิตทางการค้าจึงต้องเติบโตควบคู่ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-16 เพื่อให้ข้าวโตไวได้ปลูกปีละ 2 หน บางที่ 4 หน!

วิถีข้าวเปลี่ยน โลกเปลี่ยน แต่ความเป็นพืชยังไม่เปลี่ยน ข้าวยังเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่มีความอ่อนไหวต่อความร่อนหมายถึงอุณหภูมิที่สูงขึ้นทุกวันของโลก อุณหภูมิที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าว อุณหภูมิที่สูงขึ้นสัก 1-2 องศา ส่งผลต่อการเติบโตของข้าว แน่แน่นอนว่าอาจยังไม่ถึงขั้นข้าวหายแต่ขั้นข้าวหดนาคจะไม่พ้น

นิภาพโลกที่มีเด็กเกิดใหม่ทุกนาที ประชากรโลกที่มากขึ้นๆ ในขณะที่อาหารหลักกำลังลดลง วันนี้อย่างไม่ถึงขีดคำว่า ร่อยหรอ แต่ต่อไปละ วัฒนธรรมข้าวอาจเลือนหายในช่วงเวลาไม่กี่สิบปี แต่ข้าวอาจหายไปในช่วงพริบตา

กอดคอโยกเยก

โบสถ์ครสมาชิกสิ่งแวดลอม
มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์

ชาวเจริญเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายทั้งในที่อุดมภูมิและความชื้นสูง รวมถึงในระดับความสูงที่แตกต่างกันตั้งแต่ในผืนดินที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล 1.5-5 เมตร ไปจนถึงที่ระดับความสูง 2,100 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลในเนปาล และแคชเมียร์ แต่ต้องเป็นที่ที่มีฝนตกอยู่ระหว่าง 360 มิลลิเมตรถึง 5,000 มิลลิเมตรต่อปี

- พ.ศ.2539 S.Toyama นักวิทยาศาสตร์ชาวญี่ปุ่น ค้นพบเมล็ดข้าวโบราณ อายุ 11,500 ปี บริเวณลุ่มน้ำแยงซีเกียง
- พื้นที่เกษตรกรรม 10% ทั่วโลกใช้ปลูกข้าว
- ไทยใช้พื้นที่ปลูกข้าว 60 ล้านไร่
- พ.ศ.2548 ไทยส่งออกข้าว 4.5 ล้านตัน และปีเดียวกันมีการส่งออกข้าว 700 ล้านตัน ส่วนข้าวโพด 692 ล้านตัน และข้าวสาลี 626 ล้านตันทั่วโลก

มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม: ข้าวกับโลก

- เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รู้จักข้าวสาลีเมื่อ 8,000 ปีก่อนคริสตกาล
- จีน รู้จักข้าวเจ้า ข้าวเดียวเมื่อ 7,500 ปีก่อนคริสตกาล
- อเมริกากลาง รู้จักข้าวโพดเมื่อ 3,500 ปีก่อนคริสตกาล
- แอฟริกาตะวันตกเขตร้อน รู้จักมันแอฟริกันเมื่อ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล
- ยุโรปตะวันตก รู้จักข้าวโอ๊ตเมื่อ 3,500-6,000 ปีก่อนคริสตกาล
- คนสยามรู้จักกับข้าวเมื่อ 5,000 กว่าปีก่อน
- 1,300 ปีก่อน ในสมัยราชวงศ์ถึงเกิดระบบชลประทานในจีนเพื่อการปลูกข้าวเลี้ยงผู้คนอย่างมีพัฒนาการกว่าที่อื่นใดในโลก

อ่านเพิ่มเติมที่ : "ปิ่น เซือไรต และเหล็กกล้ากับชะตากรรมของสังคมมนุษย์", คบไฟ, พิมพ์ครั้งแรก มกราคม 2547, "Encyclopedia Americana", 1989 by Grolier Incorporated, "The Concised History Encyclopedia", 2001 Kingfisher, www.manager.co.th/asp-bin/mgrView.asp?NewsID=9480000019816, www.thaitopic.com/mag/soc/khaw.htm, www.wikipedia.org

ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ.....นามสกุล.....
ชื่อเล่น.....วันเกิด.....อาชีพ.....
ที่อยู่ติดต่อได้.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....
อีเมล.....
งานอดิเรก/ความสนใจพิเศษ.....
ประสบการณ์/ความถนัด/ความสามารถพิเศษ.....

สนใจเป็นสมาชิกสิ่งแวดล้อมประเภท

- ทั่วไป บริจาค 200 บาท รับซีดีเพลงกลืนดิน ผลงานของเด็กๆ ในโครงการดนตรีรักษสิ่งแวดล้อม
- กิตติมศักดิ์ บริจาค 1,000 บาท รับซีดีเพลงกลืนดินและได้สิทธิ์เป็นสมาชิกหนังสือพิมพ์สินแร่จั่วแต่จั่ว ในโครงการเด็กสร้างสื่อ สื่อสร้างเด็ก 1 ปี
- ต่ออายุสมาชิก บริจาค 200 บาท รับซีดีเพลงกลืนดิน ผลงานของเด็กๆ ในโครงการดนตรีรักษสิ่งแวดล้อม

สมาชิกจะได้รับจุลสารโยกเยกเยย 6 ฉบับ และข่าวสารกิจกรรมอื่นๆ โดยมูลนิธิตลอด 1 ปีของอายุสมาชิก

โดยบริจาค

- เงินสด รวม.....บาท
- โอนเงิน ที่บัญชี "มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์" ธนาคารกรุงเทพ สาขาธนาคาร บัญชีสะสมทรัพย์ เลขที่บัญชี 103-4-016111 รวม.....บาท

(กรุณาแฟกซ์สลิปเงินฝากพร้อมโบสถ์ครมาที่ โทรสาร 02 275 2261 หรือใส่ซองติดแสตมป์ส่งมาตามที่อยู่มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์)

สนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือสนับสนุนโครงการ

- โครงการศึกษารวมชาติโดยศิลปิน โครงการ เด็กสร้างสื่อ สื่อสร้างเด็ก
- โครงการดนตรีรักษสิ่งแวดล้อม โครงการ Keeee Camp
- โครงการ Keeeee

*ดูรายละเอียดโครงการต่างๆ ได้ที่ www.rabbitinthemoon.org หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ คุณจุฑามาศ (ซัง) โทร.02 275 2262-3

SHERA

DHC Call center
๐๒-3536-333

บริษัท ไอซีซี จำกัด (มหาชน)

กระดาษสวิตตี

ข้อมูลข่าวสารมากมาย หลากที่มาก ต่างสาขา ถูกส่งผ่านไป-มาจากทุกมุมโลก คนจำนวนมากขึ้น คาร์วิล-ส่งข่าวสารมากขึ้น มีคนที่รู้อะไรต่างๆ เพิ่มมากขึ้น รู้อะไรที่ไม่เคยรู้ มีคนได้ประสบการณ์ใหม่จากข้อมูลข่าวสาร ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่การรู้ข้อมูลข่าวสารมากมายนั้น อาจเรียกได้ว่าเป็นคนมีความรู้เยอะ แต่เป็นการรู้ในข้อเท็จจริง หรือมีความสามารถจดจำข้อมูลได้เยอะ แต่ยังไม่เรียกว่า มีความรู้ที่แท้จริง จนกว่าจะสามารถนำข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือข่าวสารนั้น เข้าไปสู่ระดับของการคิด วิเคราะห์ ทำความเข้าใจถึงเหตุและปัจจัย และที่สุดคือสามารถนำสิ่งที่รู้อื่นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ จึงเรียกได้ว่า มีความรู้ความรู้เกิดได้ เมื่อมีการคิดอย่างรอบด้าน คิดโดยไม่ถูกยึดเหนี่ยวจากกระแสต่างๆ มากจนเกินไป ด้วยยุคนี้จะให้หลุดแรงปะทะจากกระแสคงเป็นเรื่องยากถึงยากที่สุด

เพียงเริ่มคิดได้จากเรื่องเล็กๆ คิดบ่อยๆ คิดไปนานๆ เข้า ก็คงคิดเป็นในวันหนึ่ง

สำคัญอย่าหยุดคิดต่อเรื่องที่ต้องคิด

กระดาษสวิตตี

ร่วมมือกัน
ก่อนกระต่ายจะลอยคอ

ไม่เอา ถุงเล็ก ถุงน้อย

ถุงในถุงในถุง
ถุงในถุงในถุง
ถุงในถุงในถุง

ใส่บ๊วย 2 เม็ด
ใส่ข้าวกรอบ 2 แผ่น
ใส่คุกกี้ 1 ชิ้น

...

ผู้เชี่ยวชาญประมาณการกันว่า แต่ละปีมีถุงพลาสติกถูกใช้ และถูกทิ้ง 5 แสนล้าน ถึง 1 ล้านล้านถุง หรือมากกว่า 1 ล้านถุงต่อนาที

เมื่อ 20 ปีก่อน ถุงพลาสติกเป็นของหายาก ไม่ได้ใช้ทั่วไป แต่ 10 ปีต่อมา ถุงพลาสติกก็มีใช้ทั่วไปและกลายเป็นขยะธรรมดาไปทั่ว ไม่เว้นแม้แต่ทวีปแอนตาร์กติกาผืนแผ่นดินน้ำแข็งที่กว้างไกลสุดลูกหูลูกตา

- ..พลาสติกจริงๆ ชนิดแรกเกิดบนโลกโดยคุณอเล็กซานเดอร์ พาร์คส เมื่อ 145 ปีมาแล้ว แต่ตอนนั้นเรียกว่า พาร์กเกซิน (Parkesine) และวัสดุนี้เป็นสารอินทรีย์ที่ได้จากเซลลูโลส
- ..เวลานั้น คนทั้งโลกยังหิวตะกร้าจ่ายตลาด
- ..แต่เร็วกว่าปีต่อมา พลาสติกก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้คน
- ..พอใกล้ๆ มิลเลนเนียมคนไทยก็หิวตะกร้าไปจ่ายตลาดไม่เป็นเสียแล้ว
- ..หลังมิลเลนเนียมไม่นาน ของกินทุกอย่างก็อยู่ในถุงพลาสติกอย่างไม่ก่อเขิน (มั้ง)
- ..ของกินสำเร็จรูปมักอยู่ในถุงเล็กในถุงใหญ่อีกที่ หยิบหนึ่งใหญ่ได้ขยะอีกทวีคูณ วงเล็บไว้ว่า ยังไม่ต้องพูดถึงกระบวนการผลิต นับแต่การหาวัตถุดิบ การจ้างแรงงาน การก่อสร้างโรงงาน การสร้างระบบจัดจำหน่าย การขนส่งจากหัวเมืองเข้ากรุงแล้วส่งต่อไปยังหัวเมืองอีกที่ วงเล็บปิด ซับซ้อนไม่แพ้ถุงในถุง
- ..หยุดกินไม่ได้ แต่เลือกได้ว่ากินอะไร? อย่างไร? ใช้ไหม?

ระหว่างปี 2543-2546 ไทยนำเข้าโทรศัพท์มือถือ 28 ล้านเครื่อง ฟังดูเยอะ แต่จริงๆ ก็ไม่น่า เพราะมันเยอะจนเกินนิคมภาพออก เอาอย่างนี้ ตอนนี้อยู่คุณมีมือถือ ไซ้ใหม่? แล้วคนที่คุณรู้จักอีก 20 คนก็มีมือถือไซ้ใหม่ ส่วนใหญ่เป็นรุ่นใหม่ด้วย คราวนี้พอเห็นภาพหรือยังทุกหนึ่งคนมีมือถือหนึ่งเครื่อง ประเทศไทยก็แค่หลายสิบล้านเครื่อง อเมริกาหลายร้อยล้านเครื่อง จีนอีกหลายร้อยหรือเฉียดพันล้านเครื่อง

นั่นเราพูดถึงมือถืออย่างเดียว

แต่ขยะอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic waste หรือ E-waste) มีอย่างอื่นอีก ขยะไฮเทคเหล่านี้ประกอบด้วยเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่ถูกทิ้งเพราะพังไซ้ไม่ได้หรือตกทุนยังไซ้ไม่ได้ใหญ่

ปีปีนี้มีขยะอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมหาศาล และมากขึ้นเรื่อยๆ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สร้างขึ้นจากวัสดุที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นวัสดุใหม่ที่เพิ่งคิดค้นได้บนโลก ส่วนใหญ่ประกอบด้วยสารเคมีและสารพิษอันตราย กระบวนการ**กำจัด** และ**ทำลาย**ขยะเหล่านี้จึงจำเป็นต้องคิดให้หนักเท่ากับตอนสร้างขึ้นมา

แต่วันนี้ยังไม่มียุทธศาสตร์จัดการขยะเทคโนโลยีด้วยความปลอดภัย ขยะส่วนใหญ่ถูกส่งมาในเรือสู่ประเทศกำลังพัฒนา ในรูปของสินค้ามือสองและขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ กองขยะสูงท่วมหัวจนเป็น**ภูเขา**ลวกย่อยๆ ในบางเมืองของจีน อินเดีย เคนยา ไต้หวัน และอีกหลายประเทศกำลังพัฒนาที่กลายเป็นแหล่งรองรับขยะอิเล็กทรอนิกส์

เดี๋ยวนี้อาชีพค้าของเก่ามีทางเลือกมากขึ้น นอกจากเศษกระดาษ เศษแก้ว เศษเหล็ก เขายังสามารถหุบ แคะ แทะ ลอก ร่อน เผาขยะไฮเทคเพื่อแยกทองแดงและโลหะมีค่าอื่นๆ ไปขาย ดังนั้นกลุ่มคนขายของเก่าทุกซอกหลืบในโลกที่สัมผัสกับขยะไฮเทคโดยตรงจะได้รับอันตรายก่อนเป็นด่านแรก จากนั้นขยะที่ลักลอบทิ้งอย่างผิดกฎหมายหรือฝังกลบอย่างถูกกฎหมายจะค่อยๆ **รั่วซึม**สู่ชั้นดินและเข้าสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ขยะบางส่วนอาจถูกส่งเข้าโรงเผาขยะซึ่งปล่อยโลหะหนักอย่างตะกั่ว แคดเมียม ปรอท เกลมีสิทธิโรซโคติสองถึงสามเต่ง ถ้าผลิตภัณฑ์นั้นมีพีวีซีหรือโพลีเอทิลีน ก็จะได้**ไดออกซิน**ของคลอรีนและโพลีคลอรีนมาด้วย นอกจากสารพิษไฮโดรคาร์บอน สารพิษอื่นอีกมากก็ถูกปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศด้วย สถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนอันตรายเรื่องการจัดการของเสียของโลกเข้าขั้นวิกฤติ

สินค้าไฮเทคใหม่ๆ ถูกคิดวิจัยและสร้างให้ไฮเทคหน้าที่ต่อหน้าที่ ชีวิตสะดวกสบายขึ้น แต่เป็นความสะดวกสบายที่เดินทางเป็นเส้นตรง เดินไปข้างหน้าบน

เข้าไปดูสิ่งที่คุณทำได้กับเรื่องนี้ที่ <http://www.greenpeace.org/seasia/th/campaigns/91651/ขยะอิเล็กทรอนิกส์/วิธีแก้ปัญหา>
อ่านเพิ่มเติมที่ www.ewaste.ch, news.bbc.co.uk, en.wikipedia.org/wiki/E-waste, www.unep.org

ความ**เปราะบาง**ของระบบนิเวศ อุปกรณ์ไฮเทคทั้งหลายสร้างขึ้นจากเทคโนโลยีที่ซับซ้อนยากต่อการกลับคืนสู่ธรรมชาติ แต่เราวิ่งเดินตรงไปเพื่อไปตกขอบ ณ ที่ใดที่หนึ่งในวันข้างหน้าล่ะหรือ

การปฏิเสธความสะดวกสบายอันคุ้นเคยเป็นเรื่องยาก แต่การรู้ว่าไซ้อะไร อย่างไร ให้คุ้มค่า ให้น้อยและให้นานที่สุดเป็นไปได้ ไซ้หรือไม่?

บนโลกนี้ยังมีภูเขาอีกหลายกองที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่มองเห็นได้ด้วยสำนึก เพราะบางที**ขยะ**อาจไม่ได้อยู่ข้างนอกแต่อยู่ข้างใน **👉**

หรือจะรอให้
น้ำท่วมเมม

ภูเขาขยะอิเล็กทรอนิกส์

ชำระค่าไปรษณียากรแล้ว
ใบอนุญาตเลขที่ 60/2547
ปณ.ผ.สุทธิสาร

ถ้าเราทำให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติ
ได้มากขึ้น แม้อีกเพียงนิดเดียว
ก็เป็นงานที่มีค่าและควรทำอย่างยิ่ง

มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์

338/1 ชั้น 7 อาคารอภิพรชัยหินอ่อนและแกรนิต ถนนรัชดาภิเษก แขวงสามเสนนอก
เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310 โทรศัพท์ 02 275 2262-3 โทรสาร 02 275 2261
info@rabbitinthemoon.org / www.rabbitinthemoon.org, www.kidsa.org